בעזהשי"ת

קונטרס

דער ריכטיגער שלום

וואו עס ווערט ערקלערט אז דער אמת'ער צדיק פארערכט
אונז דעם "ברית קודש", וואס דורכדעם האט מען 'שלום'
מיט זיך אליין, מיט די ווייב, און מיט יעדן, און מען איז
שוין קיינעם נישט מקנא נאר דעם באשעפער אליין, און
מען וויל נאר נכלל ווערן אין אים.

פארגעלערנט דורך

כבוד קדושת הרב הצדיק מוהרא"ש זי"ע

פרשת פנחס תשע"ג

געבויעט אויף די ווערטער פון הייליגן רבי'ן, אדונינו מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און אויף די ווערטער פון זיין תלמיד, מורינו הגאון הקדוש

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און עס איז צוזאמגעפלאכטן מיט פסוקים פון תורה, נביאים, כתובים, און מאמרים
פון אונזערע הייליגע חכמים פון גמרא און מדרשים און הייליגן זוהר.

עס איז געברענגט געווארן צום דרוק
דורך חסידי ברסלב - נוא יארק יצ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש
וויליאמסבורג
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש
בארא פארק
4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש
קרית יואל
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש
קרית יואל
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש
בלומינגראוו
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש
מאנסי
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש
ירושלים
רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

היכל הקודש
בני ברק
רחוב ירושלים 2
052.760.5715

נדפס ע״י
קרן הדפסה
היכל הקודש
2623 State Route 52
Liberty, NY 12754
718.387.2691
www.BreslevCenter.com

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט״א
רופט:

קול ברסלב
212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212.444.9169

דֶער רִיכְטִיגֶער שָׁלוֹם

א.

מִיר גֶעפוּנֶען דִי וָואךְ [פַּרְשַׁת פִּנְחָס] אִין דִי סִדְרָה, אַז עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ מוֹרָא׳דִיגֶער מִדַת הַדִין אוֹיף כְּלַל יִשְׂרָאֵל רַחְמָנָא לִצְלָן, צוּלִיבּ דִי נִיאוּף וָואס אִיז פָּארְגֶעקוּמֶען, בִּיז פִּנְחָס אִיז גֶעקוּמֶען אוּן עֶר הָאט דָאס אַרָאפְּגֶענוּמֶען, וַוייל אִין אַ פְּלַאץ וואוּ עֶס אִיז דָא ׳נִיאוּף׳ רַחְמָנָא לִצְלָן, קוּמְט נָאכְדֶעם אַ ׳כִּלָיוֹן׳ אָפְּגֶעהִיטְן זָאל מֶען וֶוערְן. אוּן מֶען דַארְף זֵייעֶר אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם בּוֹרֵא-כָּל-עוֹלָמִים: מֶען זָאל נִישְׁט גֶעכַאפְּט וֶוערְן אִין דִי אַלֶע שְׁמוּץ פוּן נִיאוּף רַחְמָנָא

לצלן. בפרט אין די צווייטע חדשים פון תמוז - אב, וואס דאס איז מרומז אקעגן די צוויי אויגן, ווייל אלע חדשים זענען אויסגעשטעלט אזוי ווי די געשטעל פון א מענטש, און תמוז - אב זענען די אויגן (עיין בני יששכר מאמרי חדשי תמוז אב, מאמר א). דער פשוט'ער טעם איז, ווייל אין די צוויי חדשים איז זייער הייס, און מען דארף האבן מורא'דיג רחמים אז מען זאל קענען האבן הייליגע און ריינע אויגן.

שטייט אין די תורה ביי די 'תוכחה' (דברים כח, לד): והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה, א מענטש ווערט משוגע נאר פון קוקן שמוץ; ווייל דאס אז א מענטש איז מפקיר זיין אויגן צו קוקן רחמנא לצלן יעדע שמוץ, איז פשוט א שגעון. דער הייליגער רבי זאגט (עיין ליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן לו): אלע משוגעים ווערן נאר פון ניאוף רחמנא לצלן. חז"ל זאגן (סוטה ג' ע"א): **אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות** - א מענטש טוט נישט קיין עבירה נאר אז עס גייט אין אים אריין א נארישע רוח; קומט אויס אז יעדער איינער לויט וויפיל רוח שטות ער

הָאט, אַזוֹי פִּיל מְשׁוּגַעַתְ'ן הָאט עֶר (עַיֵין לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ז), וַוייל יֶעדֶע מְשׁוּגַעַת וָואס קְלֶעבְּט זִיךְ אָן אִין אַ מֶענְטְשׁ קוּמְט פוּן נִיאוּף. אוֹיךְ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ס): דוּרְכְדֶעם וָואס דִי זֶרַע פוּן מֹחַ וֶוערְט אוֹיסְגֶעטְרִיקֶענְט, וֶוערְט מֶען מְשׁוּגָע רַחְמָנָא לִצְלָן; וֶועגְן דֶעם אַז מֶען גֵייט אַרַיין אִין דִי תַּאֲוָה פוּן נִיאוּף אִיז זֵייעֶר בִּיטֶער.

דָאס אִיז גֶעוֶוען דִי עֵצָה פוּן **בִּלְעָם הָרָשָׁע**, וֶוען עֶר הָאט גֶעזֶעהְן אַז עֶר קֶען נִישְׁט שֶׁעלְטְן דִי אִידְן, וַוייל זֵיי פִּירְן זִיךְ אוֹיף מִיט אַ מוֹרָא'דִיגְן צְנִיעוּת אוּן קְדוּשָׁה, אַז זֵיי הָאבְּן גֶעבּוֹיעֶט דִי שְׁטוּבֶּער אַז קַיין אֵיין טִיר זָאל נִישְׁט זַיין קֶעגְן דִי אַנְדֶערֶע, וַוייל מֶען קוּקְט נִישְׁט אַרַיין, אוּן מֶען מִישְׁט זִיךְ נִישְׁט וָואס עֶס טוּט זִיךְ בַּיי אַן אַנְדֶערְן, הָאט עֶר זִיךְ מְיַישֵׁב גֶעוֶוען, עֶר וֶועט גֶעבְּן אַ אַנְדֶערֶע עֵצָה פַּאר בָּלָק, זָאגְט עֶר פַּאר בָּלָק: דוּ וֵוייסְט! **אֱלֹהֵיהֶם שֶׁל אֵלוּ שׂוֹנֵא זִמָּה** - זֵייעֶר בַּאשֶׁעפֶער הָאט פַּיינְט שְׁמוּץ (סַנְהֶדְרִין קו ע"א). זָאלְסְטוּ מַפְקִיר זַיין דִי טֶעכְטֶער פוּן מוֹאָב רַחְמָנָא לִצְלָן, זֵיי זָאלְן גֵיין אוֹיסְגֶעטוּהְן אוּן שְׁמוּצִיג מִיט

אַלֶע זוּהַמוֹת, מְמֵילָא אַפִילוּ דִי אִידְן פִירְן זִיךְ אוֹיף מִיט דִי גְרֶעסְטֶע מָאס צְנִיעוּת וֶועסְטוּ זֵיי קֶענֶען אַרַיינְכַאפְּן דוּרְכְדֶעם. לַיידֶער אִיז עֶס אִים גֶעלוּנְגֶען, און שֵׁבֶט שִׁמְעוֹן אִיז רַחְמָנָא לִצְלָן דוּרְכְגֶעפַאלְן, בִּפְרַט זִמְרִי בֶּן סָלוּא וָואס אִיז גֶעוֶוען דֶער נָשִׂיא פוּן שֵׁבֶט שִׁמְעוֹן אִיז דוּרְךְ גֶעפַאלְן מִיט כָּזְבִּי בַּת צוּר, וָואס זִי אִיז גֶעוֶוען אַ טָאכְטֶער פוּן אֵיינֶע פוּן דִי פִינֶעף קֶענִיגְן אִין מִדְיָן.

חַזַ״ל זָאגְן (סַנְהֶדְרִין פב ע״א): אִיר פָאטֶער הָאט אִיר אָנְגֶעזָאגְט: זָאלְסְט נִישְׁט קֵיינֶעם וֶועלְן, נָאר זֵייעֶר הוֹיפְּט; וַוייל זֵיי הָאבְּן גֶעוָואלְט כַאפְּן מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, אָבֶּער מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז דָאךְ גֶעוֶוען אַן 'אִישׁ אֱלֹקִים', זַיין אוּנְטֶערְשְׁטֶער הֶעלְפְט אַ מֶענְטְשׁ און זַיין אוֹיבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְט אַ שְׁטִיק גֶעטְלִיכְקֵייט (דְבָרִים רַבָּה יא, ד), און עֶר אִיז גֶעוֶוען אִינְגַאנְצְן אָפְּגֶעשֵׁיידְט (דְבָרִים ה, כח), מְמֵילָא אִיז דָאס בַּיי אִים בִּכְלַל נִישְׁט שַׁיָיךְ גֶעוֶוען, אָבֶּער וִויבַּאלְד זִי הָאט גֶעהֶערְט אַז זִמְרִי אִיז אוֹיךְ אַ רֹאשׁ און אַ נָשִׂיא בַּיי שֵׁבֶט שִׁמְעוֹן, הָאט זִי אִים גֶענוּמֶען.

ב.

וָואס אִיז טַאקֶע גֶעוֶוען דִי סִבָּה אַז פּוּנְקְט שֵׁבֶט שִׁמְעוֹן אִיז דוּרְכְגֶעפַאלְן?! נָאר דָא גֵייט מֶען צוּרִיק צוּ דִי פַּרְשָׁה פוּן 'מְכִירַת יוֹסֵף', דֶער עִיקָר חֵלֶק אִין דָאס פַארְקוֹיפְן יוֹסֵף אִיז גֶעוֶוען שִׁמְעוֹן! כָאטְשִׁיג עֶר הָאט מִיטְגֶעשְׁלֶעפְּט מִיט זִיךְ לֵוִי, אִיז עֶר אָבֶער גֶעוֶוען דֶער עִיקָר וָואס הָאט אָנְגֶעאַרְבֶּעט אַקֶעגְן יוֹסֵף הַצַּדִיק. וָואס 'יוֹסֵף הַצַּדִיק' אִיז 'מִדַּת הַיְסוֹד', וָואס הָאט בִּכְלַל נִישְׁט קַיין שַׁיְיכוּת צוּ דִי טוּמְאָה, פַארְקֶערְט יוֹסֵף הַצַּדִיק הָאט גֶעהַאט אַ מוֹרָא'דִיגֶע בִּיטֶערֶע נִסָיוֹן מִיט דִי וַוייבּ פוּן פּוֹטִיפַר אִין מִצְרַיִם, אוּן עֶר אִיז אַרוֹיסְגֶעלָאפְן אוּן דָאס בַּייגֶעשְׁטַאנֶען. אוּן וְוִיבַּאלְד שִׁמְעוֹן אִיז גֶעוֶוען דֶער וָואס הָאט גוֹרֵם גֶעוֶוען דִי גַאנְצֶע צָרָה: דֶער טַאטֶע זָאל הָאבְּן אַזַא גֶעפֶערְלִיכֶער צַעַר, אוּן יוֹסֵף זָאל דַארְפְן דוּרְךְ גֵיין דֶעם גַאנְצְן בִּיטֶערְן שְׁוֶוערְן נִסָיוֹן אִין מִצְרַיִם, אוּן אַ הָאר הָאט גֶעפֶעלְט עֶר זָאל נִישְׁט נִכְשָׁל וֶוערְן, אַזוֹי וִוי חַזַ"ל זָאגְן (סוֹטָה לו ע"ב): עֶר הָאט זִיךְ אַוֶועק גֶעשְׁטֶעלְט אוֹיף דִי נֶעגְל פוּן זַיין פוּס אוּן הֶענְט, אַזוֹי אִיז עֶר נִיצוֹל גֶעוָוארְן. אוּן

אין הימל צָאלט מען צוריק, האט זיך אַזוֹי געפירט, אַז זיין שֵבט איז אויך געכאפט געוואָרן און זיי זענען דורך געפאלן רַחמָנא לִצלָן, און פיר און צוואנציג טויזענט מענטשן האבן נעבעך געמוזט שטארבן.

פון דעם זעהט מען אַז אַ מענטש מיינט ער קען טוהן פאר אַ צווייטן רשעות, און עס וועט דורך גיין און עס וועט אים גארנישט פאסירן, אָבער עס איז נישט דָא אַזַא זאך. עס שטייט אין פָסוק (וַיִקְרָא א, ב): אָדָם כִּי יַקְרִיב ׳מִכֶּם׳ קָרבָן. טייטשן צדיקים אַז דער איבריגער וואָרט ׳מִכֶּ״ם׳, איז ראשי תיבות מִ׳דָה כְּ׳נֶגֶד מִ׳דָה, צו ווייזן: אַז וואס מען טוט פאר יענעם, באקומט מען נאכדעם צוריק, און מען דארף באצאלן אַ קרבן דערפאר.

ג.

צָרוֹר אֶת הַמִדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם. כִּי צוֹרְרִים הֵם וְגוֹ׳ (בַּמִדְבָּר כו, יז-יח). דער אייבערשטער האט אָנגעזאגט: מען זאל זיך שטענדיג אָפּרעכענען און נוקם זיין מיט די

מִדְיָנִים; וַוייל בִּיזְן הַיינְטִיגְן טָאג לַיידְט מֶען פוּן דִי קְלִיפָּה וָואס בִּלְעָם הָאט אַרַיין גֶעלֵייגְט בַּיי דִי אִידְן רַחְמָנָא לִצְלָן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט (חַיֵי מוֹהֲרַ"ן סִימָן רמד): אִיךְ הָאבּ גְרוֹיס צַעַר אוּן יִסוּרִים אַז יֶעדְן טָאג בַּיים דַאוֶּוענֶען מוּז אִיךְ אִינְזִינֶען הָאבְּן בִּלְעָם. פִּירְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן אוֹיס: מֶען הָאט פַארְשְׁטַאנֶען פוּן דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס וֶוערְטֶער, אַז עֶר אִיז פַארְנוּמֶען צוּ פַארְרֶעכְטְן אוּן מַכְנִיעַ זַיין דֶעם בִּיטֶערְן חֵטְא פוּן בִּלְעָם הָרָשָׁע; דֶערְפַאר אִיז בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן גֶעוֶוען דֶער עִיקָר צוּ פַארְרֶעכְטְן דֶעם ׳בְּרִית׳ אוּן דֶעם ׳יְסוֹד׳.

אַז מֶען וִויל בּוֹיעֶן אַ בִּילְדוּנְג מוּז עֶס קוֹדֶם הָאבְּן אַ גוּטֶע אוּן אַ שְׁטַארְקֶע יְסוֹד, אַזוֹי קֶען מֶען דֶערְנָאךְ אַרוֹיף בּוֹיעֶן נָאךְ אוּן נָאךְ, וֶועגְן דֶעם הָאט זִיךְ דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אַזוֹי פַארְלֵייגְט אוֹיף דִי יְסוֹד, אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט מוֹרָא׳דִיג מַקְפִּיד גֶעוֶוען אוֹיף **׳שָׁלוֹם בַּיִת׳**, עֶר הָאט אָנְגֶעוָוארְנְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן, סִימָנִים רסג רסד): מֶען זָאל זַייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן אוֹיף דִי כָּבוֹד פוּן דִי פְרוֹי, אוּן אִיר זַייעֶר

טַייעֶר הַאלְטְן, אַזוֹי וִוי דִי גְמָרָא זָאגְט (בָּבָא מְצִיעָא נט ע״א): אוֹקִירוּ לִנְשֵׁייכוּ כִּי הֵיכִי דְתִתְעַתְרוּ – הַאלְט טַייעֶר דַיין וַוייבּ, כְּדֵי דוּ זָאלְסְט וֶוערְן רַייךְ. אוֹיךְ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א׳ סִימָן סט): דִי גַאנְצֶע גֶעלְט אוּן עֲשִׁירוּת וָואס אַ מֶענְטְשׁ הָאט, קוּמְט נָאר אִין זְכוּת פוּן דִי וַוייבּ. אוּן בְּעִיקָר וַוייל זִי רַאטֶעוֶועט דָאךְ אִים פוּן אַ חֵטְא, אַזוֹי וִוי דִי גְמָרָא בְּרֶענְגְט (יְבָמוֹת סג ע״א): רֶבִּי חִיָיא הָאט גֶעהַאט זַייעֶר אַ שְׁוֶוערֶע רֶעבֶּעצִין, וֶוען עֶר הָאט גֶעבֶּעטְן זַיין וַוייבּ אֵיין זַאךְ, הָאט זִי דִירֶעקְט גֶעמַאכְט דָאס פַארְקֶערְטֶע, דִי קִינְדֶער הָאבְּן דָאס שׁוֹין נִישְׁט גֶעקֶענְט אוֹיסְהַאלְטְן, הָאבְּן זֵיי גֶעזָאגְט: טַאטֶע! פוּן יֶעצְט אָן אַז דוּ דַארְפְסְט עֶפֶּעס הָאבְּן, וֶועלְן אוּנְז דָאס בֶּעטְן פוּן דִי מַאמֶען. אוּן זֵיי הָאבְּן אִיבֶּערְגֶעדְרֵייט, אוּן גֶעזָאגְט דִי טַאטֶע וִויל דָאס, מְמֵילָא הָאט זִי גֶעמַאכְט פַארְקֶערְט, אוּן דִי טַאטֶע הָאט שׁוֹין גֶעהַאט וָואס עֶר דַארְף, נָאךְ עֶטְלִיכֶע מָאל אַזוֹי, רוּפְט זִיךְ אָן רֶבִּי חִיָיא פַאר דִי קִינְדֶער: זֶעהְט אוֹיס דִי מַאמֶע אִיז שׁוֹין בֶּעסֶער גֶעוָוארְן. הָאבְּן דִי קִינְדֶער גֶעמוּזְט אוֹיסְזָאגְן אַז עֶס אִיז נִישְׁט אַזוֹי, נָאר זֵיי הָאבְּן

שְׁפִּיל און אוֹיסְגֶעדְרֵייט יֶעדֶע זַאךְ וְכוּ׳, זָאגְט עֶר זֵיי: טוּט דָאס נִישְׁט מֶער, וַוייל מֶען טָאר זִיךְ נִישְׁט צוּגֶעוואוֹינֶען צוּ זָאגְן לִיגֶענְט. אוֹיךְ פַארְצֵיילְט דִי גְמָרָא (שָׁם), אַז רֶבִּי חִיָיא פְלֶעגְט שְׁטֶענְדִיג קוֹיפְן דִי שֶׁענְסְטֶע מַתָּנוֹת פַאר זַיין וַוייבּ הָאט אִים רַב גֶעפְרֶעגְט זִי אִיז דָאךְ דִיר שְׁטֶענְדִיג מְצַעֵר? הָאט עֶר אִים אוֹיפְגֶעקְלֶערְט און גֶעזָאגְט: עֶס אִיז אוּנְז גֶענוּג דָאס אַלֵיין אַז זֵיי עֶרְצִיעֶן אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער, און זֵיי זֶענֶען אוּנְז מַצִיל פוּן אַן עֲבֵירָה.

אַז מֶען זָאל אַרַיינְטְרַאכְטְן פוּן וֶועמֶען מֶען רֶעדְט דָא, פוּן דֶעם הֵיילִיגְן תַּנָא רֶבִּי חִיָיא, וָואס מִיר הָאבְּן נִישְׁט קַיין הַשָּׂגָה בִּכְלָל וָואס אַ צַדִיק אִיז, אַוַודַאי נִישְׁט אַ תַּנָא, בִּפְרַט רֶבִּי חִיָיא וָואס עֶר אִיז גֶעוֶוען מוֹרָא׳דִיג גְרוֹיס, אַזוֹי וִוי חֲזַ״ל פַארְצֵיילְן אוּנְז (בָּבָא מְצִיעָא פה ע״ב), פוּנְדֶעסְטְוֶועגְן הָאט עֶר זִיךְ אוֹיסְגֶעדְרוּקְט, אַז דִי וַוייבּ רַאטֶעוֶועט אִים פוּן אַן עֲבֵירָה, וָואס זָאלְן מִיר שׁוֹין זָאגְן, דֶערְפַאר הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי - מֶער פוּן אַלֶע אַנְדֶערֶע צַדִיקִים - אַזוֹי שְׁטַארְק מַקְפִּיד גֶעוֶוען און אָנְגֶעוָוארְנְט אוֹיף ׳שָׁלוֹם בַּיִת׳, און מְכַבֵּד זַיין און טַייעֶר הַאלְטְן דִי וַוייבּ.

ד.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן רמב): אַזוֹי וִוי עֶס אִיז דָא 'אֲרִיךְ אַנְפִּין דִקְדוּשָׁה', דָאס הֵייסְט, וואוּ דֶער מֶענְטְש קוּקְט נָאר, זֶעהְט עֶר 'אֱלֹקוּת', עֶר זֶעהְט נָאר דֶעם בַּאשֶׁעפֶער פוּן יֶעדֶע זַאךְ, וָואס דָאס אִיז דִי הֶעכְסְטֶע מַדְרֵיגָה, אוּן דָאס וֶועט מֶען זוֹכֶה זַיין וֶוען מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען, "וַוייל מָשִׁיחַ וֶועט אַרַיינְבְּרֶענְגְען אַז מֶען זָאל נָאר זֶעהְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אוּן נָאר רֶעדְן פוּן בַּאשֶׁעפֶער", בְּמֵילָא וֶועט מֶען שְׁטֶענְדִיג זַיין פְרֵיילִיךְ, אַזוֹי וִוי אָדָם הָרִאשׁוֹן פַארְן חֵטְא, וָואס דִי גַאנְצֶע חֵטְא פוּן אָדָם הָרִאשׁוֹן אִיז גֶעקוּמֶען דוּרְךְ דִי שְׁלַאנְג, אַזוֹי וִוי זַיין וַוייבּ חַוָה הָאט גֶעזָאגְט (בְּרֵאשִׁית ג, יג): הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי – דֶער שְׁלַאנְג הָאט מִיךְ אִיבֶּערְגֶערֶעדְט. זָאגְט דִי גְמָרָא אוֹיף דֶעם (שַׁבָּת, קמו ע"א, וְעַיֵין בְּרַשִׁ"י שָׁם), אַז זִי הָאט גֶעהַאט צוּטוּהְן מִיטְן שְׁלַאנְג, [הִשִּׁיאַנִי אִיז אַ לָשׁוֹן פוּן נְשִׂיאִין], עֶר הָאט אַרַיין גֶעלֵייגְט אִין אִיר אַ גִיפְט, אוּן דֶעם גִיפְט הָאט זִי אַרַיין גֶעלֵייגְט אִין אָדָם, אוּן דָאס אִיז גֶעוֶוען דֶער חוּרְבָּן.

וֶועגְן דֶעם בַּאטְרֶעפְט 'נָחָשׁ' פּוּנְקְט וְוִיפִיל 'מָשִׁיחַ', וַוייל וֶוען מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען וֶועט עֶר דָאס פַארְרֶעכְטְן, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (יְשַׁעְיָה יא, ט): כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵעָה אֶת הֲוָיָה וְגוֹ' – דֶעמָאלְס וֶועט דִי גַאנְצֶע וֶועלְט אָנְגֶעפוּלְט וֶוערְן מִיט דַעַת צוּ אַנֶערְקֶענֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן. אוּן מֶען וֶועט שׁוֹין נָאר זֶעהְן 'אֱלֹקוּת', אוּן אַז אַלֶעס אִיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, דֶערְפַאר הֵייבְּט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אָן זַיין סֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן מִיט דֶעם (חֵלֶק א' סִימָן א), אַז אַ אִיד דַארְף קוּקֶען אוֹיפְן 'חַיוּת אֱלֹקוּת' וָואס אִיז דָא אִין יֶעדֶע זַאךְ, אוּן שְׁטֶענְדִיג זָאל עֶר נָאר זֶעהְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער פוּן יֶעדֶע זַאךְ, דָאס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן: אֲרִיךְ אַנְפִּין דִקְדוּשָׁה, וואוּ מֶען דְרֵייט זִיךְ, זֶעהְט מֶען נָאר 'אֱלֹקוּת'.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי: אַז קֶעגְן דֶעם אִיז נֶעבֶּעךְ דָא 'אֲרִיךְ אַנְפִּין דִקְלִיפָּה' אַז וואוּ דֶער מֶענְטְשׁ קוּקְט, זֶעהְט עֶר נָאר שְׁמוּץ. בִּפְרַט אִין זוּמֶער וֶוען דִי גוֹיִם גֵייעֶן אִינְגַאנְצְן אוֹיסְגֶעטוּהְן אַזוֹי וִוי דִי חַיוֹת, דַארְף מֶען הָאבְּן מוֹרָא'דִיג אַסַאךְ רַחְמִים, וַוייל עֶס אִיז כִּמְעַט נִישְׁט

מֶעגְלִיךְ אַז אַ מֶענְטְש זָאל נִישְׁט נִכְשָׁל וֶוערְן. וָואס דָאס אִיז גֶעוֶוען דִי טָמֵא׳נֶע כֹּחַ פוּן בִּלְעָם, וָואס עֶר הָאט אָנְגֶעאַרְבֶּעט דִי אַלֶע שְׁמוּץ, אוּן וואוּ מֶען זָאל זִיךְ נָאר נִישְׁט דְרֵייעֶן זָאל מֶען נֶעבֶּעךְ מוּזְן זֶעהְן שְׁמוּץ רַחְמָנָא לִצְלָן, אוֹיבּ אַזוֹי: מַה יַּעֲשֶׂה הַבֵּן שֶׁלֹּא יֶחְטָא. דֶערְפַאר דַארְף מֶען אוֹיךְ מְלַמֵד זְכוּת זַיין אוֹיף אִידִישֶׁע קִינְדֶער, וַוייל בֶּאֱמֶת גֵייעֶן נִישְׁט אִידִישֶׁע קִינְדֶער זוּכְן קַיין שְׁמוּץ, נָאר מֶען מוּז דָאךְ אַרוֹיס גֵיין אַרְבֶּעטְן וְכוּ׳, וֶוערְט מֶען נֶעבֶּעךְ אַרַיינְגֶעכַאפְּט, דָאס אִיז גֶעוֶוען דִי בִּיטֶערֶע עֵצָה פוּן בִּלְעָם.

וֶועגְן דֶעם אִיז גֶעקוּמֶען פִּנְחָס, וָואס עֶר הָאט דָאס נִישְׁט גֶעקֶענְט פַארְנֶעמֶען, אוּן עֶר הָאט זִיךְ נוֹקֵם גֶעוֶוען אִין זִמְרִי בֶּן סָלוּא מִיט כָּזְבִּי בַּת צוּר, וָואס דוּרְכְדֶעם הָאט עֶר מַכְנִיעַ גֶעוֶוען דִי אַלֶע קְלִפּוֹת אוּן טוּמְאוֹת. וִוי אַזוֹי? עֶר הָאט גֶענוּמֶען אַ שְׁוֶוערְד אוּן דָאס אַרַיינְגֶעשְׁטֶעקְט אִין זַיי, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (בַּמִּדְבָּר כה, ז) וַיִּקַּח ׳רֹמַח׳ בְּיָדוֹ.

דֶער זֹהַר הַקָדוֹשׁ זָאגְט (תִּקוּנֵי זֹהַר דַף יא ע״א): ׳רֹמַח׳ אִיז מְרוּמָז, אַקֶעגְן דִי רְמַ״ח [צְוֵויי הוּנְדֶערְט אַכְט אוּן פֶערְצִיג] וֶוערְטֶער, וָואס עֶס אִיז דָא אִין ׳קְרִיאַת שְׁמַע׳. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א׳ סִימָן לו): אוֹיבּ עֶס שְׁטַארְקְט זִיךְ אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ דִי בִּיטֶערֶע תַּאֲוָה, זָאל עֶר לֵיינֶען קְרִיאַת שְׁמַע, אוּן אוֹיבּ עֶס אִיז זִיךְ גָאר שְׁטַארְק מִתְגַבֵּר אוֹיף אִים, זָאל עֶר דֶעמָאלְס אוֹיךְ לָאזְן טְרֶערְן, אִיז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן דָאס מַסְבִּיר (לִיקוּטֵי הֲלָכוֹת, קְרִיאַת שְׁמַע, הֲלָכָה ה): אַז דִי גַאנְצֶע זַאךְ פוּן ׳קְרִיאַת שְׁמַע׳ אִיז ׳אֱמוּנָה׳, וֶועגְן דֶעם אַז אַ אִיד שְׁטַארְקְט זִיךְ מִיט אֱמוּנָה, אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז דָא, אוּן יֶעדֶע זַאךְ אִיז פוּן בַּאשֶׁעפֶער, דָאס קֶען אִים רַאטֶעוֶועןְ אַז עֶר זָאל נִישְׁט דוּרְכְפַאלְן מִיט עֲבֵירוֹת.

חֲזַ״ל דֶערְצֵיילְן (בְּרָכוֹת, כח ע״ב): פַאר רֶבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אִיז אַוֶועק פוּן דִי וֶועלְט, זֶענֶען זַיינֶע תַּלְמִידִים גֶעקוּמֶען צוּ אִים אוּן גֶעבֶּעטְן: רֶבִּי! בֶּענְטְשְׁט אוּנְז, הָאט עֶר זֵיי אָנְגֶעוואוּנְטְשְׁן אוּן גֶעזָאגְט: אִיר זָאלְט מוֹרָא הָאבְּן פוּן בַּאשֶׁעפֶער, אַזוֹי וִוי מֶען הָאט מוֹרָא פוּן אַ בָּשָׂר וָדָם.

הָאבְּן זֵיי זִיךְ גֶעוואוּנְדֶערְט, אוּן אִים גֶעפְרֶעגְט: דָאס אִיז די גַאנְצֶע בְּרָכָה?! הָאט עֶר זֵיי גֶענְטְפֶערְט: הַלְוַואי זָאלְט אִיר זוֹכֶה זַיין צוּ דֶעם, וַוייל וֶוען אַ מֶענְטְשׁ וִויל זִינְדִיגְן, בַּאהַאלְט עֶר זִיךְ אַז קֵיינֶער זָאל נִישְׁט זֶעהְן; עֶר קוּקְט קוֹדֶם פוּן אַלֶע זַייטְן אוּן אַז קֵיינֶער קוּקְט נִישְׁט זִינְדִיגְט עֶר רַחְמָנָא לִצְלָן. קוּמְט אוֹיס אַז פוּן אַ מֶענְטְשׁ בַּאהַאלְט מֶען זִיךְ וַוייל מֶען שֶׁעמְט זִיךְ, "אָבֶער אַז מֶענְטְשׁ הָאט אֱמוּנָה, אוּן עֶר וֵוייסְט אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז דָא, אוּן עֶר זֶעהְט אַלֶעס, אִיז דָאס די הֶעכְסְטֶע בְּרָכָה וָואס קֶען נָאר זַיין, אוּן דָאס אִיז אִים מַצִּיל פוּן אַן עֲבֵירָה"; אוּן דָאס אִיז די אַרְבֶּעט פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן וָואס עֶר אִיז גֶעקוּמֶען אוֹיף די וֶועלְט דָאס אַרַיינְצוּבְּרֶענְגְן אִין אוּנְז.

עֶס אִיז דָא דְרֵיי עֶרְלֵיי סְפָרִים, דֶער הֵיילִיגֶער סֵפֶר 'נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ', וָואס דָאס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן 'סִפְרָן שֶׁל צַדִּיקִים' - די סֵפֶר פוּן צַדִּיקִים, וַוייל אִין אַלֶע תּוֹרוֹת פוּן יֶעדֶע פַּרְשָׁה רֶעדְט עֶר אִיבֶּער די גְרוֹיסְקֵייט פוּנֶעם צַדִּיק, [די גַאנְצֶע סֵפֶר נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ רֶעדְט פוּן צְוֵויי זַאכְן: עֲנָוָה אוּן צַדִּיק]. נָאכְדֶעם אִיז דָא דֶער סֵפֶר 'לִקּוּטֵי אֲמָרִים-

תַּנְיָא׳ פוּנֶעם הֵיילִיגְן **בַּעַל הַתַּנְיָא** זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, דָאס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן **׳סִפְרָן שֶׁל בֵּינוֹנִים׳** (עַיֵּין בְּשַׁעַר הַסֵּפֶר), [אַ בֵּינוֹנִי הֵייסְט אֵיינֶער וָואס טוּט נִישְׁט קַיין עֲבֵירוֹת (עַיֵּין פֶּרֶק א)]. פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַלֵיין אַז דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳נְס סֵפֶר **׳לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן׳** אִיז **׳סִפְרָן שֶׁל רְשָׁעִים׳**; דָאס הֵייסְט ״דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַ שְׁפְּרַאךְ אַפִילוּ פַאר דִי אַלֶע וָואס זֶענֶען שׁוֹין דוּרְכְגֶעפַאלְן, אוּן עֶר אִיז מְגַלֶה פַאר יֶעדְן אֵיינֶעם אַז עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶער, אוּן אַפִילוּ מֶען אִיז שׁוֹין אַרָאפְּגֶעפַאלְן אִין דִי נִידֶערִיגְסְטֶע פְּלֶעצֶער, זָאל מֶען זִיךְ אוֹיף קַיין שׁוּם פַאל נִישְׁט מְיַיאֵשׁ זַיין, נָאר וִויסְן אַז דָארְטְן אִיז אוֹיךְ דֶער בַּאשֶׁעפֶער, אוּן פוּן דָארְטְן קֶען מֶען אוֹיךְ צוּרִיק קוּמֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן תְּשׁוּבָה טוּהְן״, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב׳ סִימָן קיב): **אִם אַתָּה מַאֲמִין שֶׁיְּכוֹלִים לְקַלְקֵל, תַּאֲמִין שֶׁיְּכוֹלִים לְתַקֵּן**; וַוייל אוֹיבּ בִּיזְטוּ צוּבְּרָאכְן אַז דוּ הָאסְט גֶעזִינְדִיגְט, אִיז דָאךְ אַ סִימָן אַז דוּ הָאסְט אֱמוּנָה, וֶועגְן דֶעם טוּט דִיר אַזוֹי וֵויי וָואס דוּ הָאסְט גֶעטוּהְן, אוּן דוּ הַאלְסְט נִישְׁט אוֹיס אַז דוּ הָאסְט אָנְגֶעמַאכְט אַזַא חוּרְבָּן,

אוֹיבּ אַזוֹי מוּזְטוּ אוֹיךְ גְלֵייבְּן אוּן וִויסְן אַז מֶען קֶען אַלֶעס פַּארְרֶעכְטְן, אוּן מֶען קֶען אוֹיף אַלֶעם תְּשׁוּבָה טוּהְן.

ה.

אוּן וִויבַּאלְד פִּנְחָס הָאט אָנְגֶעהוֹיבְּן מַכְנִיעַ צוּ זַיין דִי קְלִיפָּה פוּן בִּלְעָם, וָואס מָשִׁיחַ וֶועט דָאס עֶנְדִיגְן צוּ פַּארְרֶעכְטְן, אוּן מַאכְן אַז יֶעדֶער אִיד זָאל קֶענֶען נִיצוֹל וֶוערְן פוּן דִי בִּיטֶערֶע עֲבֵירָה. דֶערְפַּאר אִיז עֶר גֶעוָוארְן אֵלִיָּהוּ, וָואס עֶר וֶועט אוּנְז קוּמֶען מְבַשֵּׂר זַיין דִי גוּטֶע בְּשׂוֹרָה פוּן דִי גְאוּלָה (מַלְאָכִי ג, כג), אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים צוּגֶעזָאגְט: הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם, אַז עֶר וֶועט אַרַיינְבְּרֶענְגְן שָׁלוֹם. דֶערְפַּאר זָאגְן חַזַ״ל (עֵדִיּוֹת פֶּרֶק ח, ז): אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וֶועט נִישְׁט קוּמֶען מְקָרֵב זַיין אָדֶער מְרַחֵק זַיין, נָאר מַאכְן שָׁלוֹם אִין דִי וֶועלְט; אוּן אַז מֶען הָאט שָׁלוֹם הָאט מֶען שׁוֹין אַלֶעס, אוּן אַז מֶען הָאט נִישְׁט קַיין שָׁלוֹם, הָאט מֶען גָארְנִישְׁט.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א׳ סִימָן לג): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף הָאבְּן שָׁלוֹם מִיט זִיךְ, עֶר זָאל זַיין אַ

צוּפְרִידֶענֶער מֶענְטְשׁ, און וויסְן אַז יֶעדֶע זַאךְ וָואס טוּט זִיךְ מִיט אִים אִיז לְטוֹבָה, סַיי עֶס אִיז גוּט, און סַיי עֶס אִיז חָלִילָה נִישְׁט גוּט, וַוייל דֶער בַּאשֶׁעפֶער וֵוייסְט וָואס עֶר טוּט. אָבֶער דִי טֶבַע פוּן אַ מֶענְטְשׁ אִיז אַז עֶר אִיז נִישְׁט צוּפְרִידְן און עֶר פְרֶעגְט: פַארְוָואס קוּמְט מִיר דָאס? פַארְוָואס דַארְף אִיךְ הָאבְּן אַזַא צַעַר און עַגְמַת נֶפֶשׁ? פַארְוָואס דַארְף אִיךְ אַזוֹי פִיל לַיידְן פוּן קִינְדֶער, אָדֶער פוּן אַ וַוייבּ, אָדֶער פוּן מֶענְטְשְׁן?! וָואס יֶעדֶע 'פַארְוָואס' אִיז אַ קְלִיפָּה, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (תְּהִלִּים עט, י): 'לָמָּה' יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, גוֹיִם פְרֶעגְן 'פַארְוָואס'. אַ אִיד דַארְף וויסְן בַּיי יֶעדֶע זַאךְ, אַז אַזוֹי אִיז דָאס. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעטַייטְשְׁט דֶעם פָּסוּק (תְּהִלִּים קמד, טו): **אַשְׁרֵי הָעָם** [וואוֹיל אִיז דֶער אִידִישֶׁער פָאלְק], **שֶׁכָּכָה לוֹ** [וָואס אַזוֹי אִיז צוּ אִים], וִוי אַזוֹי? אָט אַזוֹי!

דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט גֶעזָאגְט: אוֹיבּ אַ מֶענְטְשׁ טְרַאכְט שְׁלֶעכְטֶע גֶעדַאנְקֶן, וֶועט עֶר לַיידְן פוּן זַיינֶע קִינְדֶער. אוֹיבּ רֶעדְט עֶר זַאכְן וָואס מֶען דַארְף נִישְׁט, וֶועט עֶר לַיידְן פוּן זַיין וַוייבּ, אוֹיבּ טוּט עֶר זַאכְן

וָואס מֶען טָאר נִישְׁט, וֶועט עֶר לַיידְן פוּן מֶענְטְשְׁן. אַזוֹי אוֹיךְ זָאגְט דֶער פָּסוּק (תְּהִלִּים לח, ד): **אֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי**, פַארְוָואס הָאט אַ מֶענְטְשׁ נִישְׁט קַיין שָׁלוֹם בַּיי זִיךְ אִין זַיינֶע בֵּיינֶער? וַוייל עֶר הָאט גֶעזִינְדִיגְט (עַיֵּין לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן יד). אָבֶער אַז אַ מֶענְטְשׁ טוּט תְּשׁוּבָה אוֹיף זַיין **מַחְשָׁבָה דִיבּוּר מַעֲשֶׂה**, וֶוערְט אַלֶעס פַארְרָאכְטְן, אוּן עֶס וֶוערְט שָׁלוֹם בַּיי זִיךְ, אוּן עֶר וֶוערְט אַ צוּפְרִידֶענֶער מֶענְטְשׁ. וֶועגְן דֶעם דַארְף מֶען אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז מֶען זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ זַיין אַ צוּפְרִידֶענֶער מֶענְטְשׁ, אוּן צוּ גְלֵייבְן אַז וָואס דֶער בַּאשֶׁעפֶער טוּט, אַזוֹי דַארְף עֶס צוּ זַיין.

נָאכְדֶעם דַארְף אַ מֶענְטְשׁ זֶעהְן עֶר זָאל לֶעבְן בְּשָׁלוֹם מִיט זַיין וַוייבּ, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (בְּרֵאשִׁית ב, כד): **וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד**. אוּן וִויאַזוֹי קֶען מֶען טַאקֶע זֶעהְן עֶס זָאל זַיין שָׁלוֹם אִין שְׁטוּבּ?! זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן פ): **שָׁלוֹם** וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן נָאר וֶוען צְוֵויי פַארְקֶערְטֶע זַאכְן פַארְגְלַייכְן זִיךְ, וַוייל וֶוען צְוֵויי מֶענְטְשְׁן הַאלְטְן דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ, אִיז נִישְׁט

שַׁיָיךְ צוּ זָאגְן קַיין שָׁלוֹם, אָבֶּער אַז אֵיינֶער אִיז אֵשׁ אוּן אֵיינֶער אִיז מַיִם, דָאס הֵייסְט אֵיינֶער אִיז אַ בְּרֶענֶעדִיגֶער אוּן אַ אוֹיפְגֶערֶעגְטֶער, יֶעדֶע קְלֵיינִיקַייט דֶענֶערווִירְט אִים, ווִידֶער דֶער אַנְדֶערֶער אִיז אַ רוּאִיגֶער אוּן אַ גֶעלַאסֶענֶער, אוּן דָאךְ קוּמְט מֶען זִיךְ דוּרְךְ, דָאס הֵייסְט: שָׁלוֹם צְווִישְׁן **אֵשׁ וּמַיִם** - פַּייעֶר אוּן וַואסֶער, וָואס דָאס הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער צוּזַאם גֶעשְׁטֶעלְט אוּן גֶעמַאכְט שָׁלוֹם, אוּן עֶס אִיז גֶעוָוארְן: שָׁמַיִם-הִימֶעל.

דֶערְפַאר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ שְׁטֶענְדִיג זַיין אִין שְׁטוּב אַ וַותְּרָן, וָואס דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער חָכְמָה אוּן שֵׂכֶל, אַזוֹי ווִי חַזַ"ל זָאגְן (דֶרֶךְ אֶרֶץ זוּטָא, פֶּרֶק א; מִדְרָשׁ שׁוֹחֵר טוֹב, קא) **לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם עָלוּב בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ** - אַ מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ לָאזְן פַארְשֶׁעמֶען אִין שְׁטוּב, אוּן זַיין אַ סַבְלָן אוּן נִישְׁט עֶנְטְפֶערְן. אָבֶּער אַז דוּ ווִילְסְט דַוְקָא אוֹיפְוַוייזְן אַז דוּ בִּיסְט גֶערֶעכְט אוּן נִישְׁט זִי, וֶועסְטוּ זִיךְ בַּיים סוֹף טְרֶעפְן אִינְדְרוֹיסְן, ווַייל זִי וֶועט אַנְטְלוֹיפְן, אוּן דוּ וֶועסְט שׁוֹין דַארְפְן גֵיין צוּ אַ שָׁלוֹם בַּיִת קָאמִיטֶע, זֵיי זָאלְן דִיר צוּרִיק בְּרֶענְגְן דִי וַוייבּ. אָבֶּער אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט שֵׂכֶל, אוּן עֶר

אִיז מְוַותֵּר און לָאזְט אִיר שְׁטֶענְדִיג זַיין גֶערֶעכְט, וֶועט זַיין שָׁלוֹם, און אַלֶעס וֶועט זִיךְ מְמַלֵא צוּם סוֹף אוֹיסְפִירְן אוֹיף אַ שֵׁיינֶעם וֶועג, אַזוֹי וִוי דֶער סֵדֶר אִיז.

וֶועגְן דֶעם הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעגֶעבְּן פַּאר פִּנְחָס: **אַ בְּרִית שָׁלוֹם**, וַוייל אַ מֶענְטְשׁ קֶען נִישְׁט הָאבְּן קַיין שָׁלוֹם און זַיין אַ רוּאִיגֶער צוּפְרִידֶענֶער מֶענְטְשׁ, נָאר אַז עֶר הָאט פַארְרָאכְטְן דֶעם בְּרִית, אָבֶּער אַז מֶען הָאט פּוֹגֵם גֶעוֶוען בִּבְרִית אִיז מֶען אַ אוֹיפְגֶערֶעגְטֶער מֶענְטְשׁ.

בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן אִיז גֶעוֶוען מְקוּרָב אַ אִיד וָואס עֶר הָאט גֶעאַרְבֶּעט אִין אַ פַאבְּרִיק, וָואס דֶער בַּעַל-הַבַּיִת אִיז גֶעוֶוען אַ גְרוֹיסֶער לַמְדָן און אַ מְקוּבָּל, עֶר הָאט אָבֶּער גֶעהַאט אֵיין חִסָרוֹן, עֶר פְלֶעגְט וֶוערְן זֵייעֶר אוֹיפְגֶערֶעגְט, און אוֹיבּ דִי אַרְבֶּעטֶערְס הָאבְּן נִישְׁט גֶעטוּהְן וָואס עֶר הָאט גֶעוָואלְט, הָאט עֶר גֶענוּמֶען פַּאטְשְׁן רַחְמָנָא לִצְלָן, אֵיינְמָאל הָאט עֶר אִים גוּט אָנְגֶעשְׁלָאגְן אִיז עֶר גֶעקוּמֶען צוּ לוֹיפְן צוּם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן, און זִיךְ אוֹיסְגֶערֶעדְט זַיין בִּיטֶער הַארְץ וִוי זַיין בַּעַל הַבַּיִת שְׁלָאגְט אִים, זָאגְט אִים

דִי הֵיילִיגֶע רֶבִּי: בְּרֶענְג אִים אַהֶער צוּ מִיר. אוּן עֶר אִיז גֶעקוּמֶען, אָבֶּער וְוִיבַּאלְד עֶר אִיז דָאךְ גֶעוֶוען זֵייעֶר אַ פְלַייסִיגֶער מֶענְטְשׁ, אוּן עֶס אִיז אִים גֶעוֶוען אַ שָׁאד יֶעדֶע מִינוּט אָנְצוּבְּרֶענְגְן, הָאט עֶר מִיטְגֶענוּמֶען אַ סֵפֶר מִיט זִיךְ, אַזוֹי קוּמְט עֶר אַרַיין צוּם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן הַאלְטֶענְדִיג דֶעם סֵפֶר אִינְטֶערְן אָרֶעם, פְרֶעגְט אִים דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי: וָואסְפַארַא סֵפֶר אִיז דָאס? קוֹדֶם הָאט עֶר זִיךְ פְּרוּבִּירְט אַרוֹיסְצוּדְרֵייעֶן, בִּיז עֶר הָאט גֶעמוּזְט אוֹיסְזָאגְן, אַז עֶס אִיז אַ קַבָּלָה סֵפֶר, זָאגְט אִים דִי הֵיילִיגֶע רֶבִּי: קַבָּלָה בַּאטְרֶעפְט וִויפִיל ׳נוּאָף׳. אוּן עֶר הָאט זִיךְ זֵייעֶר דֶערְשְׁרָאקְן.

נָאכְדֶעם זָאגְט אִים דִי הֵיילִיגֶע רֶבִּי: פַארְוָואס וֶוען עֵר הָאט רַחֲמָנָא לִצְלָן גֶעזִינְדִיגְט מִיט דֶעם בִּיטֶערְן חֵטְא פוּן הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָלָה, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים גֶע׳הַרְגֶ׳עט, שְׁטֵייט דֶעם לָשׁוֹן (בְּרֵאשִׁית לח, ז): וַיְהִי עֵר... רַע בְּעֵינֵי ה׳ - עֵר אִיז גֶעוֶוען שְׁלֶעכְט אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶענְס אוֹיגְן. פַארְוָואס שְׁטֵייט נִישְׁט רָשָׁע?! נָאר אַז אֵיינֶער זִינְדִיגְט מִיט דֶעם חֵטְא, אִיז עֶר אַ בֵּייזֶער [=אוֹיפְגֶערֶעגְטֶער], אוּן אַ שְׁלֶעכְטֶער מֶענְטְשׁ. וִוי נָאר

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אִים אוֹיפְגֶעדֶעקְט, אַז עֶר הָאט עוֹבֵר גֶעוֶועז אוֹיף דֶעם חֵטְא רַחְמָנָא לִצְלָן, און עֶר הָאט 'חַטאוֹת נְעוּרִים', הָאט עֶר זַייעֶר אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ וֵויינֶען: אַז עֶר הָאט שׁוֹין חֲרָטָה, און דִי רֶבִּי זָאל אִים גֶעבְּן אַ תִּיקוּן. דִי הֵיילִיגֶע רֶבִּי הָאט אִים גֶעזָאגְט: עֶר זָאל מֶער נִישְׁט לֶערְנֶען קַיין קַבָּלָה, וַוייל עֶס אִיז נִישְׁט פַּאר אִים וְכוּ', און עֶר אִיז צוּרִיק אַהֵיימְגֶעפָארְן און תְּשׁוּבָה גֶעטוּהְן. אָבֶער שְׁפֶּעטֶער אַ צַייט הָאט עֶר זִיךְ נָאכְאַמָאל אוֹיפְגֶערֶעגְט, און נִישְׁט גֶעוָואלְט בַּאצָאלְן זַיין אַרְבַּייטֶער, אִיז דֶער אַרְבֶּעטֶער נָאכְאַמָאל גֶעקוּמֶען צוּ לוֹיפְן צוּם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, אָבֶער דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעוואוּסְט אַז יֶענֶער וִויל טַאקֶע תְּשׁוּבָה טוּהְן, הָאט עֶר אָנְגֶעהוֹיבְּן אִים דַן צוּ זַיין לְכַף זְכוּת (עַיֵין בַּאֲרִיכוּת שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן רמט).

זֶעהְט מֶען פוּן דֶעם, אַז אוֹיב אִיז מֶען זוֹכֶה צוּ 'תִּיקוּן הַבְּרִית' אִינְגַאנְצְן, אִיז שְׁטֶענְדִיג דָא 'שָׁלוֹם בַּיִת', מֶען קְרִיגְט זִיךְ נִישְׁט, מֶען רֶעגְט זִיךְ נִישְׁט, מֶען שְׁלָאגְט זִיךְ נִישְׁט, און אוֹיף דֶעם דַארְף מֶען אַסַאךְ אַרְבֶּעטְן, און נָאר מָשִׁיחַ וֶועט דָאס קוּמֶען און פַארְרֶעכְטְן, און אַרַיינְבְּרֶענְגֶען

דֶעם רִיכְטִיגְן שָׁלוֹם, סַיי בַּיי זִיךְ אַלֵיין אוּן סַיי אִין שְׁטוּבּ, אוּן עֶר וֶועט פַארְעֶכְטְן דֶעם חוּרְבָּן וָואס דֶער עֶרְשְׁטֶער שְׁלַאנְג [נָחָשׁ] הָאט אָנְגֶעמַאכְט אִין שָׁלוֹם בַּיִת, דֶערְפַאר בַּאטְרֶעפְט 'מָשִׁיחַ' אַזוֹי וִוי 'נָחָשׁ'.

ו.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רעח): אוֹיף דֶעם פָּסוּק (בַּמִדְבָּר כה, יא): **בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי**, אַז עֶס אִיז דָא אַ צַדִיק וָואס עֶר אִיז שׁוֹין קֵיינֶעם נִישְׁט מְקַנֵא, נָאר דֶעם בַּאשֶׁעפֶער אַלֵיין. דָאס הֵייסְט עֶר וִויל גָארְנִישְׁט נָאר גֵיין הֶעכֶער אוּן הֶעכֶער, אוּן נִכְלָל וֶוערְן אִינְגַאנְצְן אִין בַּאשֶׁעפֶער, וָואס דָאס אִיז דִי הֶעכְסְטֶע מַדְרֵיגָה פוּן צַדִיקִים.

מֶען זֶעהְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אֶלִימֶלֶךְ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, הָאט זִיךְ אַזוֹי אוֹיסְגֶעאַרְבֶּעט, אַז עֶר פְלֶעגְט זִיךְ אוֹיסְדְרוּקְן (אוֹרַח לַצַדִיק, פַּרְשַׁת תַזְרִיעַ ד"ה מִדְרָשׁ): **הַלְוַואי זָאלְן** אַנְדֶערֶע מֶענְטְשְׁן הָאבְּן אַזַא לוֹיטֶערֶע 'נְשָׁמָה' אַזוֹי וִוי מַיין לוֹיטֶערְן גוּף. אוּן בִּיזְן הַיינְטִיגְן טָאג אִיז אָנְגֶענוּמֶען

אַז דֶער הֵיילִיגֶער סֵפֶר **נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ** אִיז מוֹרָא׳דִיג מְסוּגָל, אוּן מֶען לֵייגְט דָאס אוּנְטֶערְן קִישְׁן פוּן אַ ׳יוֹלְדוֹת׳, אָדֶער אַז מֶען דַארְף דוּרְכְגֵיין אַן אַפֶּערַאצִיֶע דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל אָפְּהִיטְן, אַלְץ סְגוּלָה.

וֶוען דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזֶעהְן דֶעם סֵפֶר **נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ** אִיז עֶר מוֹרָא׳דִיג נִתְפָּעֵל גֶעוָוארְן, אוּן עֶר הָאט גְלַייךְ גֶעזָאגְט: דָאס גְרוֹיסְקֵייט אוּן הֵיילִיגְקַייט פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי אֱלִימֶלֶךְ אַלֵיין, אִיז גֶעוֶוען אַסַאךְ אַסַאךְ גְרֶעסֶער פוּן דָאס וָואס מֶען זֶעהְט אִין זַיין סֵפֶר (חַיֵי מוֹהֲרַ״ן סִימָן תקנג).

דֶער הֵיילִיגֶער ׳**עֲרוּגַת הַבּוֹשֶׂם**׳ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אִיז יוּנְגֶערְהֵייט גֶעוֶוען רָב אִין אַ קְלֵיין דֶערְפְל ׳הוּמְנָא׳ [אוֹיבֶּערְלַאנְד], אֵיין טָאג אִיז דָארְט דוּרְכְגֶעפָארְן אַ פּוֹלִישֶׁער אִיד צוּלִיבּ בִּיזְנֶעס, אִיז עֶר אַרַיין צוּם רָב, דֶער רָב הָאט אִים שֵׁיין אוֹיפְגֶענוּמֶען אוּן גֶעבֶּעטְן עֶר זָאל זִיךְ אַבִּיסֶעל צוּלֵייגְן, פְרֶעגְט עֶר: דֶער רָב הָאט אֶפְשָׁר אַ נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ? זָאגְט עֶר: אִיךְ וֵוייס נִישְׁט וָואס דָאס אִיז.

וואוּנְדֶערְט זִיךְ דֶער אִיד אוּן פְרֶעגְט דֶעם רָב: אִיר הָאט נִישְׁט גֶעהֶערְט פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי רֶבִּי אֱלִימֶלֶךְ? נֵיין! – עֶנְטְפֶערְט דֶער רָב. רוּפְט זִיךְ אָן דֶער אִיד צוּם רָב: אַזוֹי וִוי אִיר הָאט מִיךְ אַזוֹי שֵׁיין מְקַרֵב גֶעוֶוען, זָאג אִיךְ אַייךְ צוּ, וֶוען אִיךְ קוּם אַהֵיים וֶועל אִיךְ דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ שִׁיקְן פַאר אַייךְ אַ נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ אוֹיף דִי פָּאסְט.

דֶער אִיד הָאט טַאקֶע גֶעהַאלְטְן וָוארְט, אוּן עֶס אִיז אָנְגֶעקוּמֶען צוּם רָב דִי סֵפֶר נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ, אָבֶער עֶר הָאט נִישְׁט פַארְשְׁטַאנֶען וָואס דָארְט שְׁטֵייט, דֶערְפַאר וֶוען עֶר הָאט גֶעזָאגְט 'אַהֲבָה רַבָּה' הָאט עֶר זֵייעֶר בִּיטֶער גֶעוֵויינְט בַּיי דִי וֶוערְטֶער: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ. דִי רֶעבֶּעצִין וֶוען זִי הָאט גֶעהֶערְט אַזוֹי אוֹיסְטֶערְלִישׁ וֵויינֶען, אִיז זִי אַרַיינְגֶעלָאפְן זֶעהְן צוּ עֶס אִיז נִישְׁט עֶפֶּעס גֶעשֶׁעהְן מִיט אִים, עֶר הָאט אָבֶער נִישְׁט גֶעקֶענְט אוֹיסְרֶעדְן אִינְמִיטְן דַאוֶונֶען, נָאכְן דַאוֶוענֶען פַארְצֵיילְט עֶר: אַ אִיד הָאט מִיר גֶעשִׁיקְט אַ סֵפֶר אוּן אִיךְ פַארְשְׁטֵיי נִישְׁט וָואס דָארְט שְׁטֵייט, וֶועגְן דֶעם וֵויין אִיךְ אַזוֹי. בִּיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים גֶעעֶפֶענְט דִי אוֹיגְן, אוּן עֶר הָאט אָנְגֶעהוֹיבְּן

זֶעהְן דִי לִיכְטִיגְקֵייט וָואס עֶס אִיז דָא אִין דֶעם סֵפֶר, אוּן דוּרְכְדֶעם אִיז עֶר מְקוּרָב גֶעוָוארְן צוּ חֲסִידוּת. אוּן עֶר אִיז אַסַאךְ גֶעפָארְן קַיין בֶּעלְז, אוּן עֶר הָאט אַרַיינְגֶעבְּרֶעגְט אִין זַיינֶע תַּלְמִידִים אוֹיף דֶעם רוּחַ פוּן חֲסִידוּת.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן סז): אַ אִיד דַארְף שְׁטֶענְדִיג קוּקְן אוֹיף דָאס גְרוֹיסְקֵייט פוּן בַּאשֶׁעפֶער, אוּן דֶער עִיקָר זָאל עֶר אָנְהֵייבְּן קוּקְן אוֹיף זִיךְ; אַנְשְׁטָאטְס צוּ קוּקְן אוֹיף יֶענֶעם אוּן אוֹיף זַיינֶע חִסְרוֹנוֹת.

ז.

שְׁטֵייט אִין זֹהַר הַקָדוֹשׁ (תְּרוּמָה דַף קנא ע"ב): עֶס אִיז דָא אַ שְׁטָאט וָואס הֵייסְט לוּז, וָואס דָארְטְן שְׁטַארְבְּן נִישְׁט דִי מֶענְטְשְׁן, אוּן וֶוען אַ מֶענְטְשׁ קוּמְט אוֹיף דֶער עֶלְטֶער, גֵייט עֶר אַרוֹיס פוּן דִי שְׁטָאט אוּן דָארְט שְׁטַארְבְּט עֶר (וְעַיֵין סוֹטָה מו, ע"ב). הָאבְּן דִי תַּלְמִידִים גֶעפְרֶעגְט רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיז דָאךְ אַן 'אֶרֶץ הַחַיִּים' אוּן דִי שְׁכִינָה אִיז שְׁטֶענְדִיג דָארְט, וָואלְט מֶען אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹיךְ נִישְׁט גֶעדַארְפְט שְׁטַארְבְּן, אוּן פַארְוָואס נָאר פוּנְקְט

דָארְטְן שְׁטַארְבְּט מֶען נִישְׁט?! הָאט זֵיי רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי מַסְבִּיר גֶעוֶוען: אַז וֶוען דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט בַּאשַׁאפְן דִי וֶועלְט הָאט עֶר דָאס בַּאשַׁאפְן דוּרְךְּ אוֹתִיוֹת וְכוּ׳, לוּז אִיז גֶעבְּלִיבְּן נָאר מִיט אוֹת ט׳, מְמֵילָא אִיז נִישְׁט דָא דָארְט קַיין מִיתָה וְכוּ׳ (עַיֵין שָׁם בַּאֲרִיכוּת עַל פִּי סוֹד).

הָאבּ אִיךְ גֶעטְרַאכְט, אַז דִי אוֹת ט׳ וַוייזְט אוֹיף **ט׳וֹב** – גוּט, אוּן אַז פַּאר אַ מֶענְטְשׁ אִיז גוּט, עֶר קוּקְט גוּט, אוּן עֶר אִיז קֵיינֶעם נִישְׁט מְקַנֵא, אִיז נִישְׁט דָא קַיין מִיתָה, וַוייל אַז דִי וַוייבּ אִיז גוּט, דִי קִינְדֶער זֶענֶען גוּט, עֶר אַלֵיין אִיז גוּט, אַלֶע זֶענֶען גוּט, מְמֵילָא לֶעבְּט יֶעדֶער. אָבֶּער אַז מֶען הֵייבְּט אָן צוּ קוּקְען דִי שְׁלֶעכְטְס פוּן זִיךְּ, פוּן דִי קִינְדֶער, פוּן דִי וַוייבּ, פוּן אַלֶע מֶענְטְשְׁן, יֶעדֶער אִיז שְׁלֶעכְט, דָאס אִיז מָוֶת, עֶר הַרְגֶ׳עט יֶעדְן אָפּ רַחְמָנָא לִצְלָן.

זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א׳ סִימָן רעח): פִּנְחָס אִיז גֶעקוּמֶען צוּ אַזַא מַדְרֵיגָה אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים אִיבֶּערְגֶעגֶעבְּן דִי מִדָה פוּן קִנְאָה, עֶר זָאל שׁוֹין נִישְׁט מְקַנֵא זַיין קַיין שׁוּם מֶענְטְשׁ נָאר דֶעם בַּאשֶׁעפֶער

אַלֵיין. דֶערְפַאר הָאט עֶר בַּאקוּמֶען אַ בְּרִית פוּן אֵייבִּיגֶע כְּהוּנָה, אוּן פוּן אִים וֶועט אַרוֹיס קוּמֶען אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וָואס עֶר וֶועט מְבַשֵּׂר זַיין דִי גְאוּלָה, וַוייל דָאס אִיז דִי גְרֶעסְטֶע גְאוּלָה.

דֶער אֲרִ״י הַקָּדוֹשׁ זָאגְט (עַיֵּין בְּסֵפֶר חֶסֶד לְאַבְרָהָם מַעְיָן ה, נָהָר כה): דִי פִיר אוּן צְוָואנְצִיג טוֹיזֶענְט מֶענְטְשְׁן וָואס זֶענֶען גֶע׳הַרְגֶ׳עט גֶעוָוארְן פוּן שֵׁבֶט שִׁמְעוֹן, זֶענֶען נָאכְדֶעם מְגוּלְגָּל גֶעוָוארְן אִין דִי פִיר אוּן צְוָואנְצִיג טוֹיזֶענְט תַּלְמִידִים פוּן רֶבִּי עֲקִיבָא, אוּן רֶבִּי עֲקִיבָא אַלֵיין אִיז גֶעוֶוען זִמְרִי בֶּן סָלוּא, זַיין וַוייבּ אִיז גֶעוֶוען כָּזְבִּי בַּת צוּר, וַוייל עֶר הָאט דָאס גֶעדַארְפְט פַארֶעכְטְן. זִמְרִי מִיט כָּזְבִּי הָאט עֶר טַאקֶע פַארְרָאכְטְן, אָבֶּער דִי פִיר אוּן צְוָואנְצִיג טוֹיזֶענְט מֶענְטְשְׁן הָאט עֶר נִישְׁט גֶעקֶענְט מְתַקֵּן זַיין, וַוייל עֶס אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען צְוִוישְׁן זַיינֶע תַּלְמִידִים קַיין גוּטְס, יֶעדֶער אֵיינֶער הָאט נָאר גֶעקוּקְט דָאס שְׁלֶעכְטְס פוּן יֶענֶעם, אוּן זֵיי הָאבְּן נִישְׁט דַן גֶעוֶוען אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערְן לְכַף זְכוּת, וָואס דוּרְכְדֶעם הָאבְּן זֵיי זִיךְ נֶעבֶּעךְ

אוֹיסְגֶע׳הַרְגֶ׳עט. אוּן וֶוען אִיז דָאס גֶעוֶוען? צְוִוישְׁן פֶּסַח אוּן שְׁבוּעוֹת (יְבָמוֹת סב ע״ב).

וַוייל שְׁבוּעוֹת וֶוען מֶען אִיז שׁוֹין מְקַבֵּל דִי תּוֹרָה, גֵייט מֶען שׁוֹין אִינְגַאנְצְן אַרוֹיס פוּן מִצְרַיִם, וָואס דָאס אִיז דִי וֶוערְטֶער מֵצַר–יַם – אַ שְׁמָאלְן מֹחַ אוּן קְלֵיין קֶעפֶּעלְדִיגְקֵייט, אוּן מֶען זֶעהְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן זַיין גְרוֹיסְקֵייט, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (שְׁמוֹת כ, טו): **וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת**, אַלֶע אִידְן הָאבְּן גֶעזֶעהְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער. אוּן אַז מֶען הָאט **גַדְלוּת הַמּוֹחִין** אִיז אַלֶעס גוּט, אוּן מֶען קוּקְט נָאר דָאס גוּטְס אוּן אוֹיף דִי **טוֹב** פוּן יֶעדֶע זַאךְ, אוּן מֶען קְרִיגְט זִיךְ שׁוֹין נִישְׁט. אוּן צוּ דֶעם זֶענֶען מִיר זוֹכֶה שְׁבוּעוֹת, וֶוען מִיר הָאבְּן בַּאקוּמֶען דִי ׳תּוֹרָה׳ דוּרְךְ ׳מֹשֶׁה רַבֵּינוּ׳ אוּן יֶעדֶער הָאט גֶעזֶעהְן דֶעם ״אֵייבֶּערְשְׁטְן״, וָואס דִי דְרֵיי זַאכְן זֶענֶען טוֹב, דִי ׳תּוֹרָה׳ וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן טוֹב, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (מִשְׁלֵי ד, ב): **כִּי לֶקַח ׳טוֹב׳ נָתַתִּי לָכֶם וְכוּ׳**. דִי ׳צַדִיק׳ אִיז אוֹיךְ טוֹב, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (יְשַׁעְיָה ג, י): **אִמְרוּ צַדִיק כִּי ׳טוֹב׳**. דֶער ״בַּאשֶׁעפֶער״ אִיז טוֹב, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט

(תְּהִלִים קמה, ט): **'טוֹב' ה' לַכֹּל.** און וֶוען מֶען וֶועט זוֹכֶה זַיין צוּ קוּקֶען אוֹיף דִי טוֹב און גוּטְס פוּן אַלֶעם, וֶועט מֶען זוֹכֶה זַיין צוּ דִי גְאוּלָה.

דֶער בַּאשֶׁעפֶער זָאל הֶעלְפְן מֶען זָאל שׁוֹין זוֹכֶה זַיין אוֹיסְגֶעלֵייזְט צוּ וֶוערְן.

~תַּם וְנִשְׁלַם שֶׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם~